

4. *Emerson R. W. Essays and Addresses* / [ed. by Joel Porte]. – NY. : The Library of America, 1983.
5. *Gioia D. Longfellow in the Aftermath of Modernism* / D. Gioia // *The Columbia History of American Poetry* / [ed. by Jay Parini]. – NY. : Columbia UP, 1993.
6. *Greenspan E. Some Remarks on the Poetics of «Participle Loving Whitman»* / E. Greenspan // *The Cambridge Companion to Walt Whitman* / [ed. by E. Greenspan]. – Cambridge : CUP, 1995.
7. *Greenspan E. Walt Whitman and the American Reader* / E. Greenspan. – Cambridge : Cambridge UP, 1990.
8. *Longfellow H. W. Poems and Other Writings* / H. W. Longfellow. – NY. : The Library of America, 2000.
9. *Longfellow H. W. Our Native Writers, Review of Sir Philip Sydney's 'The Defense of Poesy'* // *The Native Muse. Theories of American Literature I: From Bradford to Whitman* / [ed. by Richard Ruland]. – NY. : Dutton, 1976.
10. *Longfellow H. W. The Literary Spirit of Our Country* / H. W. Longfellow // *The United States Literary Gazette*. – 1825. – II. 1. – P. 24–28.
11. *Longfellow S. Life of Henry Wadsworth Longfellow with Extracts from His Journals and Correspondence: in 3 Vols* / S. Longfellow. – Grosse Pointe, MI : Scholarly Press, 1968.
12. *Pearl M. The Dante Club. A Novel* / M. Pearl. – N.Y. : Random House, 2004.
13. *Ruland R. The Native Muse. Theories of American Literature I: From Bradford to Whitman* / R. Ruland. – NY. : Dutton, 1976.
14. *Ticknor G. History of Spanish Literature: In 3 Vols* / [4th American edition, 1879]. – Access mode: <http://openlibray.org/books/OL6525109M/History-of-Spanish-literature>.
15. *Volney C. F. The Ruins Or Meditation on the Revolution of Empires* / C. F. Volney. – Access mode: <http://knarf.english.upenn.edu/Volney/volneytp.html>, Nov. 30, 2012
16. *Whitman W. Leaves of Grass. Comprehensive Reader's Edition* / W. Whitman / [ed. by Harold W. Blodgett, Scully Bradley]. – NY. : W.W. Norton, 1965.
17. *Whitman W. Notebooks and Unpublished Manuscripts* / W. Whitman / [ed. by E. F. Grier]. – NY. : New York UP, 1984. – Vol. I.
18. *Words for the Hour. An Anthology of American Civil War Poetry* / [ed. by Barrett Faith and Cristanne Miller]. – Amherst : University of Massachusetts Press, 2005.

Надійшла до редколегії 08.02.2013 р.

УДК 821.111.09

Л. В. Фоміна

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

**ТРАНСФОРМАЦІЯ АНТИЧНОГО МІФУ В ПОЕМІ Х. Д. БАРКЛЕЯ
«ЕНДІМІОН, АБО ЮНАК, ЩО СУМУЄ ЗА ЛЕДІ-МІСЯЦЕМ»**

Розглядаються художні особливості трансформації міфологічного сюжету про Ендіміона у творі Баркля.

Ключові слова: міф, Ендіміон, богиня Леді-Місяць, мотив, трансформація, інтерпретація.

Рассматриваются художественные особенности трансформации мифологического сюжета об Эндимионе в произведении Баркля.

Ключевые слова: миф, Эндимион, богиня Луны, мотив, трансформация, интерпретация.

The artistic features of the transformation of mythological plot about Endymion in Barclay's work are investigated.

Key words: myth, Endymion, the goddess of the Moon, motif, transformation, interpretation.

До однієї з маловивчених проблем літературної критики належить творчість Х'ю Дональда Баркляя (Hugh Donald Barclay). Його ім'я згадується тільки на обкладинці поетичної збірки «Орфей, Евридіка, Ендімійон й інші вірші» («Orpheus and Eurydice, Endymion, and other poems», 1877) [9] та у коментарях квітневого літературного огляду за 1878 р., згідно з якими барклейівська поема характеризувався як вдала літературна «спроба, гідна всіляких похвал» [10]. Слід зазначити відсутність спеціального критичного дослідження творчості Баркляя. Поема «Ендімійон, або юнак, що сумує за Леді-Місяцем» («Endymion or The Boy Who Cried For The Moon», 1877) розглядається нами вперше.

Твір Баркляя є своєрідним продовженням поеми Кітса «Ендімійон» (1817) [11]. Якщо кітсівська версія давньогрецького міфу втілює філософські та естетичні переконання епохи Романтизму, то інтерпретація Баркляя свідчить про вичерпаність романтичних ідеалів у нових історичних умовах розвитку Англії в другій половині XIX століття.

Звернемося до сюжету твору. Перша половина барклейівської поеми є своєрідним іронічним переказом легко впізнаних епізодів із поеми Кітса. Так, аналогічно кітсівській версії, головний герой Ендімійон розкриває своїй сестрі Пеоні причини туги. Проте, на відміну від кітсівського варіанта, барклейівська Пеона іронізує над душевним станом свого закоханого брата: «If aught doth ail thee, brother, tell the tale. / Hast thou done aught against the heavenly powers, / That haply justly they incensed be, / Cut short the pinions of the flying hours, / Or filched the wand of wandering Mercury, / Or strayed with Psyche, in the Paphian bowers, / Arousing Cupid's restless jealousy,» («Якщо ти страждаєш, брате, розкажи мені свою історію. / Чим ти розіслав небесні сили, / Можливо, ти розгнівив їх, / Відрізав крила швидкоплинному часу, / Або украв жезл у бродячого Меркурія, / Або блукав із Психеєю будуарами Пафосу, / Піднявши ревності Купідона») [9, с. 37–38]. Барклей застосовує *глузливу прикрити іронію* (термін В. М. Пивоева) [5, с. 55], що виражає сумнів автора з приводу довговічності союзу богині і простого смертного пастуха.

Іронічно називаючи любовні взаємовідносини Ендімійона з богинею Леді-Місяць «the tale of an immortal's love, / Unheard by great Olympus, far above.» («казкою про безсмертне кохання, / Яку не чув великий Олімп») [9, с. 42], Барклей тим самим спростовує кітсівську ідеалізацію теми вічної любові і протиставляє їй світ прагматичних стосунків, у якому почуття тлінні і підвладні егоїстичним і меркантильним спрямуванням. Так, щира любов кітсівської богині Леді-Місяць у барклейівській версії підміняється швидкоплинним захопленням Цинтії красою та юністю бідного пастуха. Соціальну нерівність пари обговорюють запрошені на весілля гості.

У другій частині твору Барклей «дописує» продовження долі Ендімійона і богині Леді-Місяць у контексті нових соціально-економічних обставин та естетичних цінностей епохи вікторіанства. У барклейівській інтерпретації спостерігається неоміфологічна тенденція: прагнення письменника «довести популярний сюжет до логічного завершення з точки зору сучасності, яка завжди присутня в новому варіанті традиційної структури» [4, с. 83–84].

Перервавши романтичну історію про кохання і красу, створену Кітсом, Барклей показує неспроможність її існування у нових умовах. Передусім письменник підкреслює, що саме соціальна нерівність головних героїв стала причиною їх розлучення. Недовговічним виявився їх земний рай. Після чотирьох коротких тижнів богиня Цинтія переситилася любовними втіхами, їй набридло «це самотнє місце» («this lonely spot») [9, с. 47], її пригнічувала бідність і сусідство з простими пастухами. Цинтія, що звикла до розкішного життя на Олімпі, обтяжувалася жебрацьким існуванням на землі і, ледве витримавши декілька тижнів, знову повертається на небеса в звичне для неї середовище – товариство безсмертних богів.

Барклей у художній формі показує соціальну нерівність вікторіанського суспільства. Мешканців Олімпу поет ототожнює з представниками привілейованої англійської верхівки і називає їх «роєм золотих бджіл» («a swarm of golden bees») [9, с. 44], «зірковим хором» («the starry choir») [9, с. 45], а жителів Землі «нещасними смертними» («miserable mortals») [9, с. 50], якими в поемі виступають пастухи, Ендіміон та його сестра Пеона, що втілюють найнижчий і найбідніший щабель Англії XIX століття.

Прагматизм сучасного Барклею вікторіанського суспільства знищує щире кохання, а красу, втіленням якої виступає Ендіміон, перетворює на товар і предмет задоволення чуттєвих примх та насолод. Такий підхід виправдовує гедонізм та егоїзм Цинтії, сприяє формуванню її подвійної моралі: лицемірства і святенництва. Недаремно активним персонажем поеми виступає Меркурій – бог торгівлі. Саме він піднімає коханих на небо та опускає Ендіміона на землю в прямому і переносному сенсі. Образ Меркурія символічний, оскільки привносить у поему атмосферу прагматизму в стосунках героїв.

Ідеологія буржуазного англійського суспільства додає свої корективи в барклеївську версію міфу. Антична богиня Леді-Місяць, що любить та вірна Ендіміону, перетворюється в поемі на підступну, лицемірну хижачку, яку цікавлять лише миттєві чуттєві насолоди красою Ендіміона. Цинтія обманує свого коханого, обіцяючи йому «вічне» кохання.

Автор гіперболізує мотив мінливості Леді-Місяць, що раніше звучить у версіях Лілі [12] та Кітса [11]. У барклеївській поемі непостійність Цинтії переростає в зраду і стає причиною страждань і трагічної смерті Ендіміона. Так, перебуваючи в дозвольних утіхах і розвагах, вона ігнорує щирі почуття свого чоловіка: «...with hope that one warm beam / The moon might shed, to soothe his fevered eye; / But not the faintest ray from heaven was sent,» («... хоча б один теплий промінь / Леді-Місяць, щоб заспокоїти його збуджене око; / Але жодного світлого променя з неба не було надіслано» [9, с. 54]. У відчай Ендіміон покінчив життя самогубством. Його останні слова були повні болю і розчарування в коханій ним Цинтії: «Cold Goddess, thou hast led me to the grave, / Thou mockest me, a loveless death I die, / With these last words he sank beneath the wave. / The bubbling waters took his latest sigh,» («Холодна Богиня, ти мене привела до могили, / Ти насміхаєшся наді мною, я помираю потворною смертю, / з цими останніми словами він пірнув під хвилі. / Бульбашки води почули його останній подих,...» [9, с. 58]. Напис на надгробному пам'ятнику загиблого пастуха назавжди зафіксував жорстоку зраду Цинтії: «Endymion lieth here, ... He died for love of the inconstant moon.» («Ендіміон лежить тут,... / Він помер через кохання до мінливої Леді-Місяць») [9, с. 60].

Таким чином, античний гімн кохання в інтерпретації Барклея перетворюється на трагедію. Поет акцентує увагу читача на жорстокій реальності і краху ілюзій. У барклеївській версії античний образ та ідея *безсмертної* краси в особі літературного персонажа Ендіміона *гине*. Цим поет висловлює свою тугу за кінцем ери романтичних ідеалів та стурбованість початком епохи прагматизму, де домінує матеріальний погляд на світ.

Поема Барклея приваблює дослідницький інтерес як один із творів неоміфологізму. До *характерних особливостей*, що визначають неоміфологічний характер поеми, слід віднести:

1. *Активне використання міфу про Ендіміона у тканині твору*. Звертання до античного міфу відбувається через сюжет-посередник. З точки зору В. П. Руднева, яскрава ознака прояву неоміфологічної свідомості, коли «в ролі міфу, що «підсвічує» сюжет, починає виступати не лише міфологія у вузькому сенсі, а й історичні перекази, побутова міфологія, історико-культурна реальність попередніх років, відомі і невідомі художні тексти минулого» [7, с. 185], в даному випадку поема Кітса. «Текст просочується алюзіями і ремінісценціями. І тут відбуваєть-

ся найголовніше: художній текст (...) сам починає уподібнюватися міфу за своєю структурою» (...), основними межами якої є «циклічний час, гра на стику між ілюзією і реальністю, уподібнення мови художнього тексту міфологічній передмові з його «багатозначною недорікуватістю» [7, с.185].

2. «Пролонгування міфу в область онтології, створення (...) альтернативного варіанта долі героя» [2]. Англійський поет використовує цікаву модель трансформації міфу: пише *продовження* не до античного матеріалу, а до «чужого» трактування. Досить часто продовження руйнують якісь важливі події і семантичні доміанти протосюжету (сюжету-зразка), якісно змінюючи їх ціннісну і функціональну спрямованість [4, с. 85]. Руйнуючи літературну традицію та існуючі стереотипи її сприйняття, Барклей як автор продовження звільняє кітсівський матеріал від проблем, що втратили свою актуальність, і конфліктів, намічає нові шляхи його змістовного переосмислення. Так, поет показує неспроможність суспільства до романтичного сприйняття дійсності в історичних умовах, що змінилися. Трансформуючи кітсівську версію античного міфу, англійський письменник художньо відтворив соціальну картину сучасного йому буржуазного суспільства, розглянув трансформацію і специфіку сприйняття естетичних категорій краси і кохання в нових культурно-історичних умовах Англії кінця XIX століття.

3. «*Пародіювання центральних ситуацій і персонажів міфу*» використовується для актуалізації контрасту *між мрією і реальністю*, який виражено в протиставленні кітсівської версії і барклеївського бачення того, що відбувається в дійсності. Услід за відомими вікторіанськими поетами Теннісоном, Браунінгом і Арнольдом, Барклей прагнув відійти від романтичного переосмислення дійсності. «У вікторіанській Англії немає місця божевільню романтичного пориву, воля Бога визначає вчинки людей, а дух науки і прогресу зумовлює їх долю» [13, с. 120]. Усвідомлюючи, що героїчні часи античності і середньовіччя минули і настало «століття утилітаризму і презирства до героїчного безумства» [3, с. 266], легендарний персонаж король Артур в інтерпретації Теннісона перебуває на порозі смерті, а в поемі Барклея гине оспіваний Кітсом романтичний герой Ендіміон. Його смерть символізує крах романтичних марень при зіткненні з дійсністю. Показова в цьому сенсі сцена загибелі Ендіміона, коли, перебуваючи у владі ілюзій (герой приймає віддзеркалення богині Леді-Місяць у воді за реальне), він стикається із суворою правдою життя і тоне: «... within the pool his Cynthia lies, / Though scarce can he believe his dazzled eyes. / He cried, she beckons me to my delight, / Fair goddess let me leap into your arms, / Farewell ye forests, and ye hills good night. / Welcome, sweet pool, where I shall taste her charms, / He plunged into the wave, the waters bright...» («... У ставку він знайшов відображення Цинтії, / ... Він ридав, вона вабила ..., я у захваті, / Ясноока богиня, дай мені відчуті твої обійми, / Прощайте, ліси, горби, надобраніч. / Вітаю тебе, милий ставок, де я відчую її чарівність, / Він пірнув у хвилі, яскраві води...» [9, с. 57–58].

4. *Реалістична (психологічна, політична історична) мотивація дій персонажів* яка, з точки зору В. А. Андреевої, розглядається як деконструкція «абсолютної реальності міфу» [1, с. 282]. Зображення подальшої долі міфологічних героїв в умовах вікторіанської епохи зумовлює авторський *реалістичний підхід*, що проявляється в критичному й об'єктивному художньому відтворенні дійсності. При цьому Барклей використовує *контраст*, протиставляючи спосіб життя представників різних класів (неробство мешканців Олімпу ↔ трудові будні жителів Землі). Симпатія автора на боці нижчих верств (Пеона, Ендіміон, пастухи). Барклей підкреслює душевні якості простих людей, їх доброту, здатність співчувати. Пастухи чуйно поставились до горя Пеони: «Ewes' milk, ripe grapes, and mellow wine did proffer, / But she rejected them without a sign, / And like a statue sat of grief divine.» («Молоко вівці, зрілий виноград та оксамитове вино пропонували їй, / Але вона відмовлялася від усього, / І як статуя сиділа в божественному жалю») [9,

с. 59]. Вони потурбувалися про загиблого Ендіміона, і згодом не забували його: «They buried him, and built an altar high, Visit on holy-days the cenotaph.» («Вони поховали його та побудували високий вівтар, / Приходили на свята до цього пам'ятника») [9, с. 60].

Барклей протиставляє образи дбайливої Пеони і самозакоханої егоїстичної Цинтії. Вчинки двох героїнь *соціально і психологічно мотивовані*. Автор фокусує увагу читача на їх різному ставленні до страждань Ендіміона. У той час, коли Пеона «...сумувала за ним та за його нещасним становищем, / Тремтіла від думки, яка небезпека може чекати на нього» («Poena meanwhile, unconscious of his fate, / Trembled to think what dangers might befall, / And mourned for him and his distracted state, . . .») [9, с. 58], богиня Леді-Місяць насміхалася з його страждань («My Cynthia, dost thou mock thy lover true» («Моя Цинтія, ти насміхаєшся зі свого вірного коханого»)) [9, с. 54]. На відміну від кітсівської коханої Ендіміона, барклеївська богиня жорстока і лицемірна. Автор підкреслює невідповідність зовнішньої і внутрішньої краси героїні.

Ця тема знайшла свій подальший розвиток у творчості іншого вікторіанського письменника, О. Вайльда («Ендіміон», «Портрет Доріана Грея»). Звинувачуючи богиню Леді-Місяць в егоїзмі і байдужості, Барклей акцентує увагу на моральній неповноцінності привілейованої верхівки, представником якої вона є. Більше того, Барклей не обмежується критикою панівного класу вікторіанського суспільства, він засуджує сам факт існування соціальної несправедливості. Порівнюючи Ендіміона з Леандром, хлопцем, який щоночі перепливав Геллеспонт, щоб побачити кохану жрицю Афродити в Сесті і, врешті-решт, загинув під час бурі, автор демонструє неможливість щасливого союзу для людей з різних верств суспільства. Барклеївський герой повторює шлях Леандра, «коли він б'ється із хвилями – розлучниками, / Та, хоча наприкінці він потонув від твого шарму, / Він вмер за красу, . . .» («When battling with the love-dividing wave, / And though at last he sank beneath thy charms, / He died for beauty») [9, с. 40].

5. *Створення нових (інших, ніж у міфі) «вічних цінностей», які десаакралізують міфологічні* [1, с. 319]. Поема Барклей інтерпретує міф про Ендіміона в контексті сучасної авторові епохи і показує проникнення буржуазних стосунків в ідеологію суспільства. Вікторіанський (і взагалі буржуазний) світ керується спрощеним розумінням життя і людського досвіду, що має суто практичний сенс [30, с. 362]. *Прагматичний* погляд на речі і стосунки зумовлюють *переосмислення цінностей*. Міняються й уявлення *про красу*. Як зазначає Еко, «буржуазія чваниться (...) *красою*, що поєднує в собі практичність, міцність і довговічність, – властивості, що відрізняють буржуазну ментальність від аристократичної» [8, с. 362]. Отже, вікторіанська естетика «виявляє подвійне дно, оскільки практичність і функціональність проникають у сферу Краси. У світі, де кожен предмет, окрім свого прямого призначення, стає товаром, (...) річ перетворюється на демонстрацію її комерційної вартості» [8, с. 362].

На прикладі стосунків головних героїв Барклей показує, як краса Ендіміона стає своєрідним товаром і предметом задоволення сексуальних розваг багатій представниці правлячого класу. У поемі відображено зіставлення *вічної* краси жорстокої Цинтії і *тлінної* краси смертних людей. «Яскрава краса» богині Леді-Місяць, «на прекрасні риси... [якої] час не впливає» («Her lovely features time cannot efface.») [9, с. 55], холодна. Вона може лише тішити погляд, але не в змозі, як земна дівчина, подарувати щастя любові і сімейне вогнище. Барклей оспівує природну красу земної дівчини: «Can equal not a woman, live and real, / Of Eve and Adam the descendant lineal. / Her eyes are azure, as the deep blue sky, / Her tresses flowing, as the milky way, / Her breath as sweet as Zephyr's softest sigh, / When breathing o'er a field of new mown hay; / The blushes of her maiden modesty / Are beauteous, as the flush of dawning day, / In vain to find an image of her sweetness, /

Who is the paragon of love's completeness.» («Хіба можна... порівняти красу жінки живої та реальної, / Від Єви та Адама народженої. / Її очі блакитні, як небо, / Її кучері коливаються подібно Молочному Шляху, / Її дихання таке солодке, як найм'якший подих Зефіра, / Який дихає на лузі свіжоскошеного сіна; / Рум'янець її дівочої сором'язливості / Чарівний, як спалах дня на світанку, / Марно шукати образ її свіжості, / Вона ідеал гармонійності кохання» [9, с. 41].

6. *Розширення кола міфологізованих предметів і їх «наближення» до конкретики людського існування, до сучасності.* Ми поділяємо думку Н. Е. Пудовочкіної про те, що неоміфологізм застосовує міфологічну структуру для вираження сучасного змісту, для виявлення першооснов людського існування, стосовно конфліктів і ситуацій нового часу, для збагнення загальних закономірностей [6, с. 46]. Проте міфологічний сюжет виступає переважно як «моделювальна система», а «полівалентність символів» дозволяє досягати висот художньо-філософського осмислення дійсності [6, с. 62].

7. *Міфологічна семантика* поеми «Ендіміон» як «імплікується» (міфологічні образи функціонують у творі як знаки, що відсилають до текстів античної міфології, наприклад, Ендіміон, Леандр, Меркурій), так і «експлікується» (у художній світ поеми вводиться фантастичний початок, а реальний побутовий план співіснує з міфологічним); при цьому «оповідання стає нелінійним, час – циклічним» [6, с. 52] (див. рис.).

Рис. Проблематика поеми Баркля

8. У Баркля кітсівська версія античного міфу служить засобом дослідження етичних колізій (кохання та зради Цинтії), за якими відкривається певний соціальний сенс (класова диференціація: богиня ↔ пастух).

9. Бачення реальності в поемі «як сутнісно-дисгармонійної, безвихідно-хаотичної» [6, с. 46]. Лише смерть дозволяє Ендіміону позбавитися страждань і любовної туги.

10. *Докорінно трансформується образ Ендіміона.* Замість кітсівського романтичного героя, що добився кохання і щастя, в барклейській версії ми зустрічаємо його антикопію: жалюгідного, слабкого духом, розчарованого у любові пастуха, що вчинив суїцид. При цьому «трансцендентною силою, яка головує над людиною, виступає не зовнішня природа, а створена ним самим цивілізація, чому міфологічне світовідчуження набуває переважно не героїчного, а трагічного або навіть трагіфарсового, гротескного характеру» [6, с. 51].

Таким чином, своєрідність барклейської версії міфу про Ендіміона складає її неоміфологічний характер.

До основних художніх рис та особливостей поеми слід віднести:

– сюжетну алюзію на відомий літературний твір Кітса;

- суміш традиційних жанрових різновидів, модифікованих автором (міф, поема, драма) як вираження «прагнення неоміфологічного мистецтва до синтезу» [6, с. 47];
- психологічну та соціальну умотивованість дій персонажів;
- глибокий психологізм, точність в окресленні психологічного стану головного героя, підвищену емоційність, показ духовних змін у свідомості Ендіміона (від щастя до розчарування, духовної спустошеності, краху ілюзій), показана самотність як стан утрачених надій;
- динаміку розвитку стосунків головних героїв, відтворення людських почуттів;
- символізм (неприйняття героя сучасним йому суспільством демонструє крах романтичних марень в соціально-історичних умовах, що змінилися);
- критику існуючого вікторіанського суспільства.

Бібліографічні посилання

1. *Андреева В. А.* Текстовые и дискурсные параметры литературного нарратива (на материале современной немецкоязычной прозы) : дис. ... докт. филол. наук : 10.02.04 «Германские языки» / Валерия Анатольевна Андреева. – СПб., 2009. – 361 с.
2. *Гуцол С. Ю.* Некоторые особенности рецепции неомифологизма в период постмодерна / С. Ю. Гуцол // Вісник Нац. тех. ун-ту України : Філософія. Психологія. Педагогіка. – 2006. – № 3. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/VKPI_fpp/2006-3/05_Gucol.pdf
3. *Ивашева В. В.* «Век нынешний и век минувший...». Английский роман XIX в. в его современном звучании / В. В. Ивашева. – М., 1990. – 479 с.
4. *Нямцу А. Е.* Поэтика традиционных сюжетов / А. Е. Нямцу. – Черновцы : Рута, 1999. – 176 с.
5. *Пивоев В. М.* Ирония как феномен культуры / В. М. Пивоев. – Петрозаводск : Изд-во ПетрГУ, 2000. – 106 с.
6. *Пудовочкина Н. Е.* Неомифологизм в художественной культуре США XX в. (На материале произведений У. Фолкнера и Дж. Апдайка) : дис. ... канд. культурологии : 24.00.01 «Теория и история культуры» / Наталья Евгеньевна Пудовочкина. – Саранск, 2005. – 160 с.
7. *Руднев В. П.* Словарь культуры XX века / В. П. Руднев. – М. : Аграф, 1997. – 384 с.
8. *Эко У.* История красоты / Умберто Эко. [Пер. Анна Сабашникова]. – М. : СЛОВО/SLOVO, 2010. – 440 с.
9. *Barclay H. D.* Orpheus and Eurydice, Endymion, and other poems, 1877. – Режим доступу: <http://archive.org/stream/orpheusandeuryd00barcgoog#page/n8/mode/2up>
10. The London Gazette. – 1886. – July, 2. – P. 3207.
11. *Keats J.* Endymion: A Poetic Romance» / J. Keats // The complete works of John Keats. – Vol. 1. – N. Y. : Thomas Y. Crowell & Co P, 1900. – P. 71–205.
12. *Lyly J.* Endimion. The Man in the Moone, 1591 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.elizabethanauthors.org/endmod1.htm>
13. *Ricks C.* Tennyson / C. Ricks. – N. Y. : Macmillan, 1972. – 349 p.

Надійшла до редколегії 29.01.2013 р.